

SCHOLA-VRIENDEN-CONTACT

Uitgave van de Schola Cantorum Karolus Magnus te Nijmegen

Redactie: Jos Verhagen, André Weel en Jan Timmermans

Redactieadres: Kuluutsheuvel 37 5825BD Overloon

tel.: 06-51248009; e-mail: jjlmverhagen@gmail.com

15e jaargang

nummer 2

juli 2022

Inleiding

De vorige uitgave van het vriendencontact verscheen in januari van dit jaar en beschreef de gebeurtenissen in de tweede helft van 2021, waarvan onze uitvoering van Norbertusgezangen in de parochiekerk van de Heilige Martinus in Gennep de laatste was. We begonnen het nieuwe jaar in de hoop dat ook voor onze zang van het gregoriaans 'het oude normaal' weer snel in beeld zou komen: dat wil zeggen dat we weer met alle zangers kunnen repeteren op de dinsdagavond en ook weer met zijn allen mogen deelnemen aan uitvoeringen. Alle twee die dingen konden in het voorjaar inderdaad geleidelijk aan weer worden opgepakt.

In 2022 heeft de schola:

- in een bijeenkomst met alle zangers op 5 maart 2022 aandacht gegeven aan de postume publicatie van het boek van Jacques Janssen over de restauratie van het gregoriaans. En bij die gelegenheid werd ook een nieuwe cd van de schola over "900 jaar norbertijnen, eeuwfeest in coronatijd" gepresenteerd;
- op 24 maart 2022 gezongen in De Venloene in Loon op Zand;
- op 26 maart een concert gegeven bij de norbertinessen in Sint-Catharinadal in Oosterhout (N.-Br.);
- op 16 april 2022 haar traditie voortgezet en gezongen bij de koortsboom en de ruïne van de Sint-Walrickkapel in Overasselt;
- op 15 mei 2022, de dag van de heiligverklaring van Titus Brandsma, gezongen bij een speciale vesperviering in de aan hem gewijde gedachteniskerk in Nijmegen;
- op 31 mei 2022 gezongen bij de onthulling van een plaquette bij de Titus Brandsmakapel op de Doddendaal in Nijmegen
- op verzoek van de organisatie van het Nederlands Gregoriaans Festival op 11 juni 2022 gezongen bij de openingsmis van het gregoriaans weekeinde in de Sint-Jan in Den Bosch.

Op 15 mei 2022 mei is Titus Brandsma in Rome heilig verklaard. Ter gelegenheid daarvan had onze dirigent een speciaal programma ontwikkeld met gezangen die aan hem refereren. Uit de bijbel zijn teksten genomen die zó uit de mond van Titus hadden kunnen komen of die ook direct op zijn leven betrekking blijken te hebben.. Voor zover het geen gezangen waren heeft Stan Hollaardt ze op muziek gezet. Met die teksten en melodieën volgde hij diens levensloop. In de eerste helft van dit jaar hebben we ons die gezangen eigen gemaakt en bij bovengenoemde uitvoeringen hebben we er ook al kunnen laten horen. We waren en zijn druk doende met het vinden van geschikte uitvoeringslocaties voor het gehele programma. Nu al weten we dat er een uitvoering zal zijn op 4 september a.s. in de Ontmoetingskerk van Dukenburg. U leest het aan het einde van deze nieuwsbrief in de vooruitblik. In de tweede helft van dit jaar willen we ons ook richten op de viering van 750 jaar St. Stevenskerk.

Tegen die tijd zal ook blijken of wij de zomereik die staat naast de Sint-Walrickkapel in Overasselt en die bekend is als de koortsboom, dit voorjaar met succes hebben genomineerd als boom van het jaar 2022 in de provincie Gelderland. In dat geval mag hij vervolgens op landelijk niveau meedingen naar de titel boom van het jaar.

Over al deze gebeurtenissen leest u in het onderstaande meer.

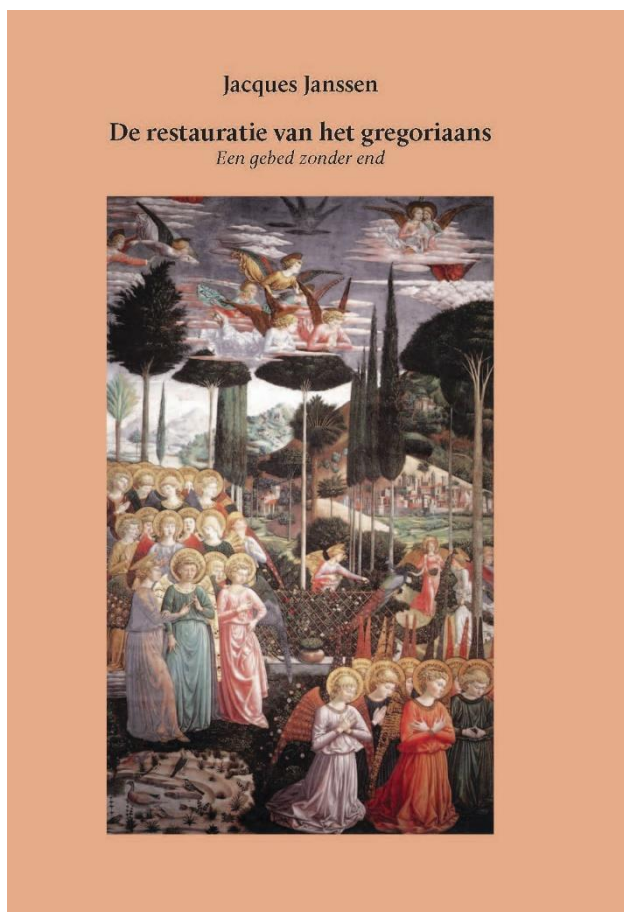
Jos Verhagen

*_*_*_*_*

De schola gaf een nieuw boek uit

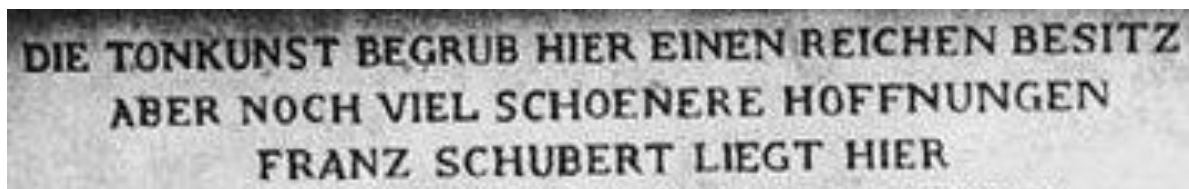
Na 'Hoogtepunten uit de gregoriaanse traditie' en 'Lebuinus herontdekt' heeft in het voorjaar een derde boek vanuit de schola het licht mogen zien. Op 5 maart 2022 werd tijdens een speciale bijeenkomst voor zangers en oud-zangers in De Rozenhof in Nijmegen aandacht besteed aan het in druk verschenen boek van Jacques

Janssen: *De restauratie van het gregoriaans, een gebed zonder end*. Door zijn plotselinge overlijden in 2018 heeft hij dit boek niet kunnen voltooien. Dat is vanuit de schola gedaan door Stan Hollaardt en Jos Verhagen. Zij beiden blikten tijdens die bijeenkomst uitgebreid terug op het wordingsproces van dit boek.

Schola-secretaris Jos Verhagen had zich vooral bezig had gehouden met de technische aspecten van het boek. Hij had daarbij regelmatig moeten denken aan Schuberts onvoltooide symfonie en aan de tekst op het graf van Franz Schubert: *“De tonkunst begroef hier een rijk bezit, doch nog schoner verwachtingen”*. Die woorden achtte hij ook van toepassing op Jacques Janssen in het algemeen en op het boek waaraan Jacques tot kort voor zijn dood werkte in het bijzonder.

Jacques begon in 2012 te schrijven aan dat boek. Achteraf gezien ook zes jaar vóór zijn overlijden. Net als Schubert die ook zes jaar voor zijn dood zijn onvoltooide 7^e symfonie schreef. *“Die symfonie was niet zozeer onvoltooid, maar vooral anders. Ook Jacques’ boek is vooral een ander boek. Het is geen gewoon geschiedenisboek over gebeurtenissen op het gregoriaans vlak, nee, het is een geheel eigen vertelling, een verhalenbundel, cultuurhistorie in verhalende vorm en dat dan in zekere zin ook nog als egodocument, want Jacques heeft niet nagelaten om ook in verhalen te laten horen hoe hij erover denkt. . Net als bij Schubert gaat het dus om een rijk bezit, maar óók om nog schoner verwachtingen, want in het manuscript ontbrak het hoofdstuk over de semiologie en over onze schola. Al schrijvend was Jacques net aangekomen bij deze laatste hoofdstukken toen hij volkomen onverwacht door de dood werd overvallen. Ook nu nog steeds moeilijk voorstelbaar”*.

Om het boek in wording te kunnen voltooien had de familie van Jacques, blij met het initiatief van de schola, in mei 2019 alle documenten die betrekking hadden op het boek ter beschikking gesteld. Het boek bleek al veel verder af te zijn dan werd gedacht.

Stan Hollaardt vertelde hoe hij al vroeg met Jacques in gesprek was gekomen over een boek over het gregoriaans. Jacques wilde zo'n boek schrijven. Hij wilde dat oorspronkelijk ophangen aan de ontwikkeling van de schola en aan de twee inspiratoren Jan Bernards en Stan Hollaardt. Het frappeerde Jacques namelijk dat de schola geïnspireerd was door iemand die met de Ward-methode was opgegroeid (Jan Bernards) en door iemand die kwam uit de school van Willem Gehrels (Stan Hollaardt). Dus heeft Jacques in de oorspronkelijke opzet van zijn boek in 2014 de doopceel van beide personen gelicht via een lang interview en secure *naspeuring* in archieven. Dat alleen al nam toen meer dan dertig pagina's in beslag'. *‘Gelukkig’*, zei Stan, *‘heeft hij tijdig genoemde opzet laten varen. Het zou niet geheel juist en ook te veel eer zijn geweest; we zouden te belangrijk gemaakt geweest zijn in een boek dat in eerste aanleg de titel zou dragen ‘Een kleine geschiedenis van de Schola cantorum Karolus Magnus’, een titel die hij in 2014 wijzigde in: ‘De geschiedenis van het gregoriaans in hedendaags perspectief’ met als ondertitel: een schoolvoorbeeld vanuit de Schola cantorum Karolus Magnus’*

Midden in het schrijfsproces kwam Jacques echter plotseling te overlijden. Het eerste hoofdstuk was af. De andere hoofdstukken bleken zich in diverse stadia van ontwikkeling te bevinden. Het laatste hoofdstuk ontbrak volledig. Dat hoofdstuk zou moeten gaan heten *'Het gregoriaans herontdekt en voorgoed verzonken'*. Daarin zou een paragraaf over het belang van de semiologie komen en een paragraaf over de schola. Die ontbrekende teksten zijn als het ware door Stan en Jacques samen geschreven, want Stan vond in zijn archief veel terug van gedachtewisselingen die hij met Jacques over die onderwerpen had gehad. Het ontbrekende hoofdstuk bevat dus in feite heel veel woorden van Jacques zelf. Het aandeel dat Stan in het boek had is overal duidelijk geëxpliciteerd. De niet door Jacques zelf geschreven teksten staan steeds in cursieve letters.

Er zijn door de samenstellers enkele addenda aan het boek toegevoegd. Addendum III, een toevoeging van en over de Corona-mis was niet alleen bedoeld om up-to-date te kunnen zijn m.b.t. de ontwikkeling van het gregoriaans. *'Ik heb daarmee ook een kroon, een corona willen zetten op het leven en het werk van Jacques door die Mis aan Jacques op te dragen'*, aldus Stan bij de presentatie.

In november 2019 was de reconstructie van het boek gereed en werd de tekst naar de familie Janssen gestuurd. Daarna hebben de samenstellers gewerkt aan de boekverzorging. Alle teksten moesten aan de hand van bepaalde lettertypes, regelafstanden en kleurstellingen tot één geheel worden gemaakt. De bronvermelding moest worden gestandaardiseerd en illustraties ondertiteld. Een hele klus, want de literatuurlijst kwam uit op meer dan 400 publicaties en in het boek staan meer dan 300 afbeeldingen. Ook werd een persoon- en zaakregister aangelegd waarmee de lezer het boek nu op bijna 1.000 woorden kan doorzoeken. Het boek omvat ook 35 excursies, die als zodanig een geheel eigen plaats verdienen, omdat de daarin behandelde onderwerpen weliswaar verband houden met de hoofdtekst, maar daar geen deel van uitmaken.

In september 2020 waren de samenstellers zo ver dat er een proefdruk kon worden gemaakt. Op dat moment waren er ca. 25.000 woorden aan het manuscript toegevoegd. Voor zover het af was omvatte het manuscript 412 pagina's. Het boek telt nu 477 pagina's.

Voorzitter Gerard Pieters zegde de samenstellers dank voor hun gedurige inspanningen: *"Stan en Jos hebben monnikenwerk verricht: zeer nauwgezet, en met de grootste prudentie jegens het werk van de auteur, hebben zij van het manuscript een toegankelijk werk gemaakt, zodat grote publiek er nu kennis van kan nemen. Dat is allereerst Jacques' verdienste die met zijn jarenlange arbeid aan het manuscript onze kennis van het gregoriaans zeer heeft verrijkt, maar het is ook Stans en Jos' verdienste dat er überhaupt een publicatie ligt. Zij eren Jacques met de uitgave van zijn werk, wij willen Jos en Stan eren voor het werk daaraan verricht"*. Hij verraste hen met de overhandiging van een penning van verdienste waarmee personen die op excellente wijze vormgeven aan de missie van de schola kunnen worden onderscheiden. *'Voor de niet aflatende inzet voor de missie van de schola en met name voor het werk dat heeft geleid tot de uitgave van dit prachtige boek wil de schola Stan en Jos eren met deze eerste Penning van Verdienste. Ik heb de eer om jullie dat ereteken namens de schola uit te reiken en dat doe ik bij dezen'*.

Kort na de bijeenkomst werd door Gerard Pieters ten huize van de familie Janssen een vijftal exemplaren van het boek aangeboden aan Jacques' echtgenote, Wil Janssen-Van Gageldonk, en aan hun kinderen.

Het boek is te bestellen via de website van de schola. Het kost tot 1 september 2022 exclusief verzendkosten 49,50 euro en daarna 54,50 euro.

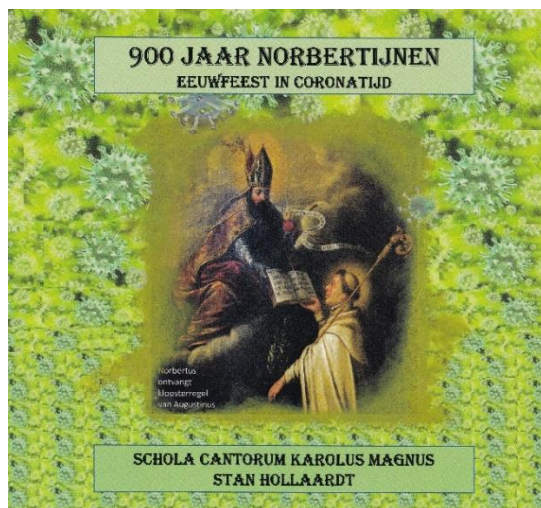
JV

*_*_*_*_*

Ook weer een nieuwe cd bij de schola

In een toevallig contact met Kees van Mechelen, oud-programmamaker van de RKK/KRO-radio en redactielid van het Gregoriusblad, kwam het concert aan de orde dat wij in oktober 2021 ter gelegenheid van het 900-jarig bestaan van de orde van de norbertijnen in de abdij van Berne zouden gaan geven. *'Zal ik komen luisteren en dan ook een geluidsopname maken?'*, opperde Kees. En zo geschiedde.. De registratie die hij maakte bleek van een zodanige kwaliteit dat besloten werd er een cd van te maken.

De nieuwe cd is dus een live registratie van ons concert in de abdij van Berne.

Voorzijde van de cd

Op de cd staat een keur van gezangen uit de coronamis die Stan Hollaardt componeerde in combinatie met norbertijns gregoriaans over het leven van de heilige Norbertus (1080-1134) en over de bijzondere devotie van de norbertijnen voor de heilige Maagd, het heilig Sacrament en Sint-Augustinus.

De cd kost 8 euro en is verkrijgbaar via de website.

JV

*_*_*_*_*

Hartenwens in vervulling

In maart 2022 zong de schola bij een eucharistieviering in De Venloene, een bejaardenhuis in Loon op Zand. De mensen die er verblijven zijn in de laatste fase van hun leven. Een van de welzijnswerkers in dat huis had aan de bewoners gevraagd of er iets was dat hij of zij graag nog eens een keer zou willen doen. Als ze zo'n speciale wens hadden, werd hun gevraagd die op een papiertje te schrijven. De bewoners schreven, de papieren werden opgehaald en in de groep voorgelezen.. Eén mevrouw zou graag nog een keer een high tea willen, een ander zou heel graag nog een keer een middagje naar zee gaan of over die kermis lopen. Mevrouw Smulders bleek een wel zeer bijzondere wens te hebben. *"Ik wil graag nog een keer een gezongen gregoriaanse mis in onze kapel meemaken"*, had zij opgeschreven.

Van de aanwezige personeelsleden wist niet iedereen wat een gezongen gregoriaanse mis was. Daarom werd mevrouw Smulders om een toelichting gevraagd. In de rolstoel waarin zij zat rechte zij haar rug en zei: *"Dat vond ik vroeger bij ons in de kerk altijd zo mooi. Ik verstond er niets van, maar het kwam regelrecht bij me binnen en dat gevoel zou ik graag nog een keer willen hebben"*. Haar man, zeven jaar geleden overleden, had 60 jaar in een gregoriaans koor gezongen. Zij vertelde dit alles met zoveel enthousiasme dat andere bewoners haar meteen bijvielen en dat er vervolgens vanuit De Venloene pogingen werden ondernomen om ook deze wens in vervulling te doen gaan, maar dat viel niet mee, want er was in de directe omgeving geen gregoriaans koor voor handen. Via Internet kwam men onze schola op het spoor. *"Hoe mooi zou het zijn als jullie een keer op een donderdagochtend naar hier willen komen. Dan leest de pastoor altijd een mis in de kapel en als dat dan een gezongen mis zou kunnen zijn..... Geweldig"*.

Dat kregen wij via te horen.

We hebben over dit verzoek niet lang na hoeven denken. Op 24 maart was het zo ver en zong de schola in een eucharistieviering, waarin werd voorgegaan door pastoor Peter Luijckx, in de kapel van het bejaardenhuis. Daarin was - zo bleek - in al die jaren nog nooit gezongen! We zongen delen uit de Titus Brandsma-mis die we op dat moment aan het instuderen waren.

Mevrouw Smulders zat in haar rolstoel vóór in de kapel, met haar drie kinderen die allen een ochtend vrij hadden genomen van hun werk. Zij was zichtbaar gelukkig.

Nog geen twee weken later ontvingen we bericht vanuit Loon op Zand dat mevrouw Smulders was overleden. Inderdaad een laatste wens dus. En heel mooi dat die kon worden vervuld.

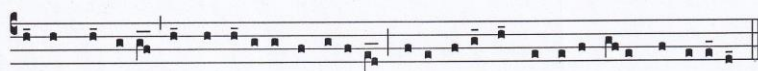
JV

*_*_*_*_*

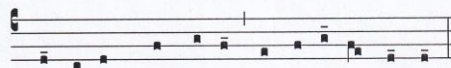
16 april: Walrick: Sancte Walarice, febrim tollens et dans sanitatem

Twee jaar lang konden we op paaszaterdag niet optreden bij Sint-Walrick in Overasselt. Maar nu de coronapandemie achter ons ligt, mag het weer en kan het weer! De gemeente Heumen heeft er een compleet Walrick-weekend van gemaakt, met allerlei activiteiten. En de Schola mag ook hier het spits afbijten.

Gehuld in kovens treden we in de vroege ochtend van zaterdag 16 april op bij de kapelruïne. Hier wachten zonnig vijftig toehoorders ons op. De aankomst bij de ruïne is altijd een bijzonder moment. Onder het zingen van de antifoon *Qui habitat*, waarbij Henk Gols de verzen voor zijn rekening neemt, komen we aan. We gaan in een grote kring bij de boom staan. Kappen af. En tijdens de litanie, bij het *febrim tollens et dans sanitatem* (die de koorts wegneemt en gezondheid geeft) hangen twee mensen een lapje in de koortsboom. Een daad van puur geloof. Even later verplaatsen we ons naar de kapel. Daar volgen enkele paasgezangen. Natuurlijk het vertrouwde *Victimae paschali*, gevolgd door het mooie *Surrexit Dominus vere. Alleluia*. Dan gebeurt er iets ongewoons. Voorzitter Gerard Pieters neemt het woord. Hij kondigt een lied aan dat niet in het boekje staat. Het is een Gezongen Gebed voor Oekraïne. Daar woedt nu al twee maanden een verwoestende oorlog. *Parce, Domine, parce populo Ucrainae, ne in aeternum obliviscaris perfugarum*. Spaar, Heer, spaar het volk van Oekraïne. Moge Gij de vluchtelingen in eeuwigheid niet vergeten.

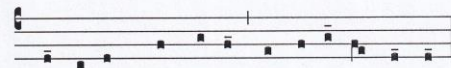

Parce, Domine, parce populo Ucrainae, ne in aeternum obliviscaris perfugarum.
Spaar, Heer, spaar het volk van Oekraïne, moge Gij de vluchtelingen in eeuwigheid niet vergeten.

Da pa-cem, Dó-mi-ne, in di-é-bus nostris.
Geef vrede, Heer, in onze dagen.

Ab omni oppressione, libera nos, Domine
Van alle onderdrukking, verlos ons, Heer.
A calumniis
Van valse beschuldigingen
A spoliatione libertatis
Van vrijheidsberoving
A prosecutione politica
Van politieke vervolging
Ab omni vi politica vel oeconomica
Van alle vormen van politiek en economisch geweld
A contumelia corporis
Van lichamelijke mishandeling
A vexatione animae
Van geestelijke mishandeling
Ab omni vi corporali et spiritali
Van alle lichamelijk en geestelijk geweld
Pro reverentia et pietate, te rogamus audi nos
Voor eerbied en respect, wij bidden U verhoor ons.
Pro caritate et amore
Voor zorg en liefde
Pro tractato iusto
Voor rechtvaardige behandeling.

Da pa-cem, Dó-mi-ne, in di-é-bus nostris.
Geef vrede, Heer, in onze dagen.

© Stan Hollaardt

We lopen in processie terug naar het restaurant, en onthalen onze toehoorders op een kopje koffie. Restaurant Walrick, altijd gastvrij voor de Schola en haar aanhang. Tot volgend jaar!

André Weel

Zoals in bovenstaand verslag aangegeven maakte ons optreden bij Sint-Walrick dit jaar deel uit van een groter geheel. De toeristische adviesraad van de gemeente Heumen wilde namelijk samen met Staatsbosbeheer en de scouting van het Buitencentrum op 2 en 3 april een compleet Walrick-weekend organiseren. De gemeente vroeg ons of wij dat weekeinde met onze zang wilden openen. Dat wilden wij wél, maar liever op de ons vertrouwde paaszaterdag twee weken later. De gemeente heeft haar plannen toen veertien dagen opgeschoven. In het weekeinde van 16 april konden natuurliefhebbers samen met de boswachter een wandeling door het gebied maken en was er een mogelijkheid om met het hele gezin een puzzelspeurtocht te doen. Bij de kapel trad een middeleeuwse troubadour op en deed een verhalenverteller de boeiende sage van de Hoemannen van Walrick uit de doeken. Restaurant Walrick deed ook mee doordat het deel uitmaakte van een nieuwe happen- en trappenroute.

JV

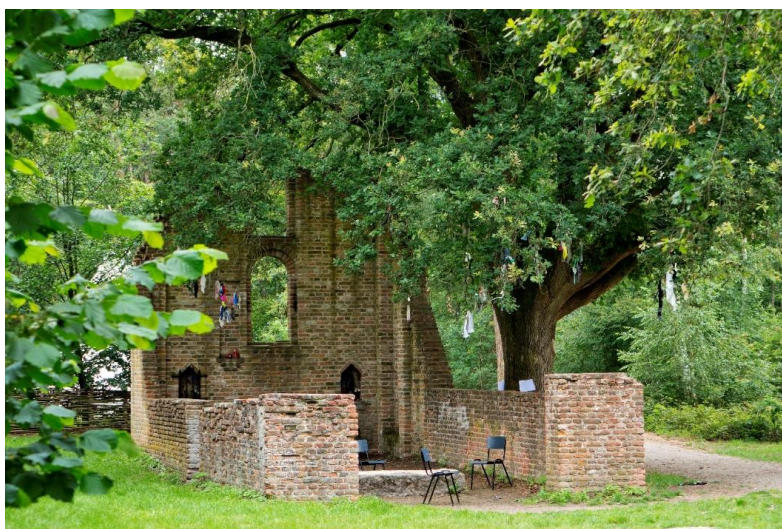
*_*_*_*_*

Koortsboom Overasselt genomineerd als boom van het jaar 2022

“Aangenaam, men noemt mij koortsboom”, met deze woorden stelde de koortsboom zich voor op het formulier waarmee iedereen in Nederland een boom van zijn of haar keuze kenbaar kon maken als ‘boom van het jaar’. De stichting Behoud natuur en leefmilieu organiseert deze verkiezing. Eerst wordt in iedere provincie van Nederland een boom gekozen en vervolgens wordt uit deze provinciale favorieten een landelijke favoriet gekozen en die mag zich dan boom van het jaar noemen.

Op het formulier moet je aangeven waarom je de boom nomineert. Onder het vakje “het verhaal van de boom” mag je op dat formulier in maximaal 450 woorden je verhaal doen. Het verhaal van de boom. In ons geval deed de boom zijn verhaal zelf. Zijn verhaal lees je hieronder

"Ik ben een zomereik, aangeplant in 1903. Als ik terugdenk aan die tijd denk ik echt niet aan de zomer. Nooit eerder viel er zoveel regen als in 1903 en in de zomer van dat jaar was de temperatuur gemiddeld drie graden lager dan normaal. Maar, die kou en nattigheid hebben mij wel gesterkt. Ze maakten me tot wie ik ben.

Al bijna 120 jaar sta ik hier, pal naast wat er over is van de voormalige Sint-Walrickkapel. Ik groeide in al die jaren ver boven de brokstukken van de muren uit en ik bied met mijn brede kroon nu schaduw aan bezoekers hier. De restanten van die kapel zagen er in 1903 trouwens precies zo uit als nu. Op een foto uit 1903, die nu gemaakt had kunnen zijn, zie je dezelfde vier brokken muur zichzelf omhoog steken.

Ik ben momenteel ongeveer 18 meter hoog en ik heb een omtrek van 2,5 meter. Ik sta op bijzondere plek. Hier hebben de benedictijnen in de 10e eeuw een klooster gesticht. De plek was eenwenlang een bedevaartsoord.

Mij wordt geneeskracht toegedicht. Aan koorts lijdende bedevaartgangers plachten hier ter plaatse genezing af te smeken voor hun eigen of voor andermans ziekte. Door een door de zieke gedragen kledingstuk in mijn takken te hangen!. Ze doen dat in de veronderstelling dat ik het daarin aanwezige koortsvocht opneem, en dat ik de ziekte daarmee als het ware overneem. Tot op de dag van vandaag wordt er van allerlei lijfgoed in mij opgehangen. In maart 2020 kwamen daar ook mondkapjes bij.

Over mij bestaan veel legenden. Karel de Grote zou in het jaar 777 bij een van mijn voorgangers genezing hebben gevonden. Dat is lang geleden.

Van meer recente datum is dat zangers van de gregoriaanse Schola, genoemd naar deze "Karolus Magnus", jaarlijks op paaszaterdag een ochtendconcert op deze plek verzorgen. Bij zonsopgang komen zij - gekleed als monniken en begeleid door het gekwetters van vogels - in processie uit de bossen tevoorschijn en brengen met aloude gregoriaanse gezangen een ode aan het leven. Ik vind dat prachtig en ik geniet daar van.

Ik zie dat de mensen ook van mij genieten. Het hele jaar door. Recht tegenover mij is een bankje geplaatst, met daarop een tekst die over mij gaat: 'De koortsboom', zo staat er, 'biedt al jaren troost en hoop dat het beter wordt en dat we elkaar weer kunnen omarmen als we elkaar nodig hebben'. Die woorden zijn van het gemeentebestuur van Heumen en daar ben ik eigenlijk wel trots op. Soms omarmen de mensen op het bankje elkaar.

Ik hoorde dat ik genomineerd ga worden tot boom van het jaar 2022. Nou, dan is het goed dat je het verhaal ook eens van een ander hoort, toch?"

Met bovenstaande woorden is de koortsboom bij de kapelruïne in Overasselt waar de schola al bijna 15 jaar bij het ochtendgloren traditionele gezangen ten gehore brengt genomineerd als boom van het jaar.

JV

*_*_*_*_*

26 maart norbertinessen: LAETARE (Verheugt U!)

Zaterdag 26 maart trad de schola op in het prachtige klooster Sint-Catharinadal van de Norbertinessen in Oosterhout. Wij werden die middag door de zusters uitgenodigd tot het geven van een concert in de kapel van de abdij. In dit 'Laetare weekend' was het dubbel feest. Niet alleen werd het 750-jarige bestaan gevierd van de abdij maar ook de Schola Cantorum Oosterhout vierde haar 80-jarig jubileum.

De inhoud van ons programma bestond grotendeels uit de Corona-en Norbertusgezangen die we eerder in oktober 2021 in de abdij van Berne ten gehore brachten. Dit programma is middels een live opname op CD vereeuwigd.(X)

Er waren echter twee nieuwe momenten in het concert in Oosterhout. Stan bewerkte en vertaalde de middeleeuwse hymne *Ave Katherina Martyr* speciaal voor deze middag. We openden het concert met dit gezang. Klooster Sint-Catharinadal is vernoemd naar de heilige Katherina / Catharina van Alexandrië. Zij stierf de marteldood in de 4^e eeuw. Een van de oudste christelijke kloosters (6^e eeuw) gelegen in het zuidelijk gedeelte van de Sinaï woestijn aan de voet van de Mozesberg is naar haar vernoemd. De heilige Catharina komt ook voor op het schilderij ‘De aanbidding van het Lam Gods’ van de gebroeders van Eyck (zie de voorkant van onze CD *The martyred Virgins*). De heilige Catharina zou volgens de legende op de berg Sinaï zijn begraven. In de tekst van het gezang *Ave Katherina Martyr* wordt ook verwezen naar deze legende: “*Kom, toon ons de weg om de ware berg, Sinaï, te bestijgen, zodat wij met u toetreden tot de koren van de engelen*”.

Een tweede bijzondere moment vond plaats aan het einde van ons concert. We zongen als toegift het gezang: *Dicit Dominus si revertamini*. Het betreft hier een geheel nieuw gregoriaans gezang getoonzet door onze dirigent. Hoe kwam dat zo? Op de vraag aan de zusters Norbertinessen waar zij tijdens de corona-epidemie steun en kracht aan ontleenden, antwoordden ze: “*De Heer zegt: in stille berusting ligt uw redding en in rustig vertrouwen uw kracht*”. We vinden deze tekst terug in Jesaja 30:15. Deze tekst bleek nooit eerder getoonzet. Stan zocht er een passend psalmvers bij. Dat werd Ps. 17,2: “*Ik houd van jou, jij, kracht in mij! Jij, mijn steenrots,*”. Na deze première nam de priorin de partituur in ontvangst. Ze was zichtbaar ontroerd.

Onder de aanwezigen waren de leden van de schola uit Oosterhout en de vrouwschola Cum jubilo uit Watou (België). Zij verzorgden op de Laetare zondag het feestelijke programma.

Sint - Norbertus kan tevreden zijn; een weekend vol Gregoriaans!

Peter Zandvliet

*_*_*_*_*

8 mei 2022 Petrus Canisius

Op 8 mei 2021 zong de schola in de Molenstraatkerk bij de opening van het Petrus Canisiusjaar. Herdacht werd dat de in 1925 heilig verklaarde Petrus Canisius 500 jaar geleden in Nijmegen was geboren. Op 8 mei 2022 zong de schola opnieuw en nu ter gelegenheid van de afsluiting van het Petrus Canisiusjaar. Stan had zes gezangen over Petrus Canisius getoonzet, c.q. gerestaureerd. Vorig jaar werden die gezongen door elf zangers, in drie

steeds verschillende groepjes van 3 of 4 zangers. En dat dan vanwege de coronamaatregelen. Dit jaar mocht de voltallige schola weer zingen en klonk de speciaal aan Petrus Canisius gewijde hyme 'O doctor optime' uit de mond van alle scholazangers. Hieronder het verslag van een van hen.

JV

Jungske, jungske, leert ze geven!

Toen we ter ere van de afsluiting van het Petrus Canisius jaar op 8 mei in de Molenstraatkerk de hoogmis zongen, sprak een van ons na afloop een bezoeker, een vrouw die oorspronkelijk uit Roemenië kwam. Hij noteerde het volgende: *"O, wat hebben jullie toch mooi gezongen, zelfs nu ik er over vertel krijg ik er nog kippenvel van. Dat was tijdens de viering nog intenser. De gregoriaanse zang raakte mij diep. Hoe en waar kan ik niet zeggen. Wat ik opmerkte was dat ik spontaan mijn ogen sloot waarbij alles wat mij bezig hield en houdt van zelf van mij afviel. Ik werd als het ware meegenomen in een groter geheel. Die ervaring was blijkbaar voor mijzelf zo totaal en onverwacht dat ik even daarna mijn ogen opende en mij niet afvroeg 'waar ben ik nu' maar de vraag uit het niets naar boven kwam: 'waar ben ik zojuist geweest?'"*

Misschien mag ik zeggen dat we in schoonheid gegeven en in liefde ontvangen hebben. Naar de geest van pater Rubbens die door het markante schilderij dat van hem in de koffieruimte hangt enkelen van ons weer te binnen schoot.

Van hem is de gevleugelde uitspraak: Jungske, jungske, leert ze geven!

Peter Fransen

*_*_*_*_*

15 mei heiligverklaring Titus Brandsma

Op 15 mei 2022 werd Titus Brandsma tijdens een plechtigheid in Rome heilig verklaard door paus Franciscus. In Nijmegen vond op die middag in de Titus Brandsma Gedachteniskerk een Vesperviering plaats waarin werd voorgegaan door de deken van Nijmegen, Eduard Kimman S.J. en waarin werd gezongen door de schola.

Bij de dienst waren de karmelieten Kees Waaijman en Paul Reehuis aanwezig. Eduard Kimman feliciteerde in hun personen de karmelieteorde met de heiligverklaring van Titus Brandsma. Hij sprak zijn grote bewondering uit voor hetgeen Titus in oorlogstijd heeft gedaan. Die was onder moeilijke omstandigheden blijven staan voor zijn opvattingen en had zich, nadat hij gevangen was genomen en naar een concentratiekamp was overgebracht, vooral gericht op zijn medemensen aldaar. Hij preeste de orde van de karmelieten omdat die door middel van deze heiligverklaring blijvend de aandacht heeft weten te vestigen op zo een voorbeeldig persoon als Titus Brandsma. *'Wij als Jezuiten hebben op dat punt dingen nagelaten'*, zei hij. *'Wij hadden even vasthoudend als de karmelieten dat hebben gedaan aandacht moeten vragen voor twee ordegenoten die net als Titus Brandsma in de oorlog in een concentratiekamp aan hun einde kwamen'*. Hij noemde Robert Regout, hoogleraar aan de Nijmeegse universiteit en in juli 1940 opgepakt omdat hij een artikel had geschreven over *'de rechtstoestand in bezet gebied'*. Hij kwam om in december 1942 in Dachau. Ook noemde Kimman Hein Zwaans, in de oorlog directeur van de congregatie en werkzaam in het Canisianum in Maastricht. Hij activeerde tot het plegen van verzet tegen de Duitsers. Hij werd verraden en bleek bij zijn arrestatie in juli 1941 een belastend pamflet bij zich te hebben. Hij werd veroordeeld en kwam uiteindelijk ook in Dachau terecht waar hij als gevolg van uitputting en ziekte in 1942 om het leven kwam, één dag na Titus Brandsma.

De schola zong in deze Vesperviering onderdelen uit haar aan Titus Brandsma gewijde programma en nam de toehoorder mee op een kleine reis door het leven van Titus Brandsma. Elk gezang werd kort ingeleid door dirigent Stan Hollaardt. De reis ving aan met een ode aan de Karmel. De Karmel, die de profeet Elia en de Moeder Gods als patroonheiligen heeft. Een ode op basis van een tekst van Elia die de karmelieten als levensmotto gekozen hebben: *'Zelo zelatus sum': Vol ijver ben ik vurig geweest voor de Heer'*, Woorden die zo in de mond van Titus Brandsma gelegd kunnen worden.

Voor Maria, de andere patroonheilige van de karmelieten, had Titus een grote verering. Over haar zegt hij in een rede in 1932: *'Maria moet in ons leven de plaats innemen als middelares tussen de mens en Gods liefde. Ofwel, leer Maria kennen en je leert God kennen. De boodschap luidt: als je het leven en de maatschappij draaglijk voor je wilt maken, neem dan de attitude van Maria aan.'*

Het beste van het beste duiden we in onze taal wel eens aan met: de bloem van tarwe of de bloem der natie'. Met die woorden leidde Stan Hollaardt het derde gezang in. In de orde van de karmelieten wordt Maria ook wel de bloem van de Karmel genoemd. De schola zong Flos Carmeli

Titus Brandsma raakte bijzonder geboeid door de mystici Teresia van Avila en Johannes van het Kruis. Over de laatste zong de schola 'Diem Ioannes advehit'

Geïnterneerd in het beruchte Oranjehotel in Scheveningen schrijft Titus o.a. een tekst over zijn nieuwe behuizing: *'Beata solitudo, o zalige eenzaamheid. Ik ben er al helemaal thuis, in dat kleine celletje. Ik heb mij er nog niet verveeld, integendeel. Ik ben er zo alleen, o ja, maar nooit was Onze Lieve Heer mij zo nabij. Ik kan het uitjubelen van vreugde, dat Hij zich weer eens geheel door mij heeft laten vinden, zonder dat ik bij de mensen of de mensen bij mij kunnen. Hij is nu mijn enige toeverlaat en ik voel me veilig en gelukkig. Ik wil hier altijd blijven, als Hij het zo beschikt. Ik ben nog zelden zo gelukkig en tevreden geweest.'*

Stan Hollaardt vond een bijpassende tekst in Deuteronomium die niet eerder getoonzet was. Daarom heeft hij dat zelf gedaan: Beata solitudo.

Op 26 juli 1942 wordt Titus een dodelijke injectie toegediend. *"Terugkijkend op zijn leven kunnen we concluderen dat zijn levensdoelen gekenmerkt werden door het vasthouden aan een spiritualiteit gericht op verbondenheid met God en mens, en een volharden tot het uiterste in de strijd om het vrije woord. Met de apostel Paulus kan hij daarom zeggen: Ik heb de goede strijd gestreden, de wedloop volbracht, het geloof bewaard. Vanaf nu ligt voor mij de kroon van de gerechtigheid gereed. Vandaag heeft met zijn heiligverklaring die bekroning plaatsgevonden".*

De schola sloot af met dit gezang 'Bonum certamen'. Ik heb de goede strijd gestreden.

JV

*_*_*_*_*

31 mei onthulling plaquette

De Titus Brandsma Kapel in Nijmegen is gelegen aan de Kroonstraat aldaar. De kapel is gebouwd nabij de plaats waar Brandsma in 1942 door de Duitsers werd gearresteerd. De kapel is gebouwd naar de contouren van de barak uit het concentratiekamp Dachau waar hij verbleef. De hoge zuil vóór de kapel staat voor een van de uitkijkposten.

Bij deze kapel werd op dinsdag 31 mei 2022 een plaquette onthuld met daarop een tekst van Brandsma over de gelukzalige eenzaamheid die hij in zijn cel in de gevangenis in Scheveningen ervoer.

De schola was gevraagd om bij deze ceremonie enkele gezangen uit haar programma "De stem van Titus Brandsma" ten gehore te brengen. De schola opende met een korte processie en bezong Maria als de bloem van de karmel (Flos Carmeli).

Hubert Hendriks, voorzitter van de stichting die de kapel momenteel beheert en die de kapel heeft ingezet voor de opvang van daklozen, heette de aanwezigen welkom en sprak uit hoezeer Titus Brandsma de huidige bestemming van de kapel zou hebben omarmd.

Victor Vroomkoning, voorzitter van de Werkgroep Literaire Bakens, vertelde over de inmiddels al 35 'literaire bakens' die in Nijmegen staan opgesteld. Eén daarvan bevat een tekst van Godfried Bomans die ten tijde van de oorlog als student filosofie en psychologie in Nijmegen getuige was van de inval van de Duitsers. Aan zijn beschrijving van "dat historische moment" is ook een literair baken gewijd.

Locoburgemeester Noël Vergunst, tevens wethouder van Cultuur in Nijmegen, prees Titus Brandsma voor zijn gedurige aanmoediging tot het voeren van gesprekken met elkaar.

Huub Welzen, Prior Provinciaal van de Nederlandse Provincie der karmelieten, onthulde vervolgens de plaquette en gaf aan hoezeer Brandsma zijn gevangenis cel ervoer als zijn kloostercel. "*Wij karmelieten zijn celbewoners*". Hij raadde zijn gehoor aan om van Brandsma zowel Mijn Cel als Mijn Dagorde te lezen en als eerste de op de plaquette aangebrachte woorden:

Mijn cel

*Er was eigenlijk geen cel voor mij klaar.
Maar er is ook niet veel aan klaar te maken.
Een kruik met water kreeg ik, een handdoek
en nog een doekje om wat schoon te maken
of als servet, dat weet ik niet.
Omdat er was opgebeld, dat ik nog eten moest,
kreeg ik een klein broodje, dat ook voor
den volgenden morgen dienen moest
en een tinnen beker met taptemelk,
op tafel stond een tinnen waschbakje met water,
op het bed - een strooizak - twee dekens,
ik moest me maar zien te redden.
Hoewel het licht op de andere cellen
om acht uur uitgaat, zou men mijn licht
nog even aanlaten, een halfuur langer.'*

De schola bezong deze 'Beata solitudo' in een door Stan Hollaardt gecomponeerd gezang waarvan de titel is ontleend aan woorden van Thomas à Kempis en waarvan een tekst in Deuteronomium huiveringwekkend getuigenis aflegt. De schola sloot af met het lievelingsgezag van Brandsma 'Adoro te', een ode aan God, wiens aanwezigheid door Brandsma nimmer sterker was ervaren dan in de afzondering van zijn gevangenis cel.

JV

*_*_*_*_*

Nederlands gregoriaans festival 11 juni: Terribilis est locus iste!

Ontzagwekkend is deze plaats! Dat voelen de dertien zangers van Karolus Magnus maar al te goed, als zij op zaterdag 11 juni de majestueuze kathedraal van Sint-Jan in Den Bosch betreden. De Schola mag daar de aftrap doen voor de vieringen in het kader van het Nederlands Gregoriaans Festival. We zingen de mis van Kerkwijding, met de Introitus *Terribilis est locus iste*.

Dertien nietige mannetjes, gekleed in tunica, staan in een langgerekte boog achter het altaar. Akoestisch is dat een moeilijke plek. Bij de Introitus is het of het geluid omhoog wordt weggezogen. Maar dirigent Stan Hollaardt

laat zich niet uit het veld slaan. Geleidelijk passen de zangers zich aan aan de immense hoogte boven hun hoofden. Er zijn zo'n vijftig kerkgangers. Daar doen we het voor. En we zetten een tandje bij. Al veel beter en met meer zelfvertrouwen klinkt het Alleluia. Arno Theune neemt het vers voor zijn rekening. *Bene fundata est domus Domini supra firmam petram*. Het huis van de Heer is goed gefundeerd op een stevige rots. De vaste gezangen zijn die van de Missa IV. Bij de delen 'voor het volk' zwijgt de Schola. Het kerkvolk begint aarzelend mee te zingen. Bij het Credo gaat dat goed. Maar bij het Sanctus staken de stemmen, zodat de Schola ook de 'volkspartij' voor haar rekening neemt.

De Communio *Domus Mea* met de verzen is voor mijn gevoel het hoogtepunt van de viering. Het is nu lekker zingen in die immense kathedraal.

Tijdens het Festival is het mijn taak om de boeken en CD's van de Schola aan de man te brengen. Gelukkig sta ik er niet alleen voor. Zo zie ik kans om in het Zwanenbroedershuis de lezing van Sandra Langereis "Erasmus, dwarsdenker in de muziek" te volgen. Ik schaf meteen haar prachtige en bekroonde biografie van Erasmus aan. Terug in de Sint-Jan geniet ik van een orgelconcert door de jonge en begaafde Maarten Wilmink. Tenslotte luister ik naar de Vespers, uitgevoerd door de Schola Cantorum Amsterdam. Ze zingen mooi gelijk en heel zuiver, maar wel erg routineus en daardoor spreekt het mij minder aan. Dat is een risico als je zo vaak moet optreden. SCA zingt elke zondag de Vespers in de Amsterdamse Basiliek van de Heilige Nicolaas.

Volgend jaar, van 8 t/m 11 juni, is er weer een Gregoriaans Festival in Den Bosch. Dat is dan de driejaarlijkse internationale editie.

André Weel

*_*_*_*_*

Uitvaarten

De schola heeft ook in de eerste helft van 2022 haar traditioneel gregoriaanse requiemgezangen ten gehore gebracht bij uitvaarten en afscheidsdiensten. Dat gebeurde op 4 januari bij de heer Jan van Bakel in de Cenakelkerk, op 25 januari bij mevrouw Elsen in de Willibrorduskerk te Waalre, op 4 april bij mevrouw Van Kessel in de Dominicuskerk. Op 9 april bij mevrouw v.d. Sande in de kerk van Berg en Dal, op 21 april bij heer Renggli in de kerk van Molenhoek, op 23 april bij mevrouw Wolbert in de Nieuwe Sint-Clemenskerk te Gerwen, op 28 april bij mevrouw Burki in de Cenakelkerk en op 5 mei bij de heer V.d.Spek, eveneens in de Cenakelkerk.

JV

*_*_*_*_*

Vooruitblik

Voor de schola staan in het najaar behoorlijk wat uitvoeringen op stapel.

Speciaal voor Titus Brandsma stelde dirigent Stan Hollaardt een programma samen met gregoriaanse gezangen op basis van teksten van en over het leven van deze pas heilig verklaarde grootste Nijmegenaar aller tijden.

Op zondag 4 september 2022 om 15.00 uur zal dit programma onder de titel 'De stem van Titus Brandsma' worden uitgevoerd in de Ontmoetingskerk (Meijhorst 70-33 Nijmegen). Vóór de pauze klinken enige gezangen over de corona-pandemie en over de heilige Norbertus van Genep, die 900 jaar geleden de orde van de norbertijnen stichtte.

Toegangsprijzen: € 12,50 in de voorverkoop; € 15,- op de dag zelf. Kaarten kunt u via de contactpagina van de website online reserveren. Zie www.karolus-magnus.nl Donateurs ontvangen € 5 korting en betalen € 7,50

Op woensdagmiddag 7 september zal de schola om 15.00 uur zingen in de Stevenskerk in Nijmegen bij de plechtige opening van '750 jaar Sint-Steven'.

Na enkele jaren van afwezigheid zal **op 11 september a.s.** het Gebroeders van Limburgfestival weer worden gehouden en zal de schola zingen bij de oecumenische viering die op die dag om 10.00 uur aanvangt.

Op zondagmiddag 9 oktober om 16.00 uur zal de schola samen met het gregoriaans koor Dukenburg de Mariavespers ten gehore te brengen in de kerk van Berg en Dal. Aan de toehoorders zal een vrijwillige bijdrage worden gevraagd

Op vrijdag 14 oktober zal de schola In de Eusebiuskerk te Arnhem zingen bij een plechtigheid met betrekking tot de verplaatsing van de graftombe van Karel van Gelre.

Op de eerste zondag van de advent, 27 november 2022, zal de schola te horen zijn bij de eucharistieviering in de Boskapel.

Op 18 december geeft de schola, traditiegetrouw, samen met de vrouwelijke schola Voces Caelestes, een kerstconcert in de Dominicuskerk in Nijmegen.

Nadere bijzonderheden treft te zijner tijd u aan op onze website www.karolus-magnus.nl

JV

Bericht voor onze donateurs

De Schola heeft een nieuwe huisbankier!

We hebben onlangs de Rabobank vaarwel gezegd en bankieren nu bij de Triodos Bank. Heeft u ons nieuwe rekeningnummer al? Voor de zekerheid vermeld ik het hieronder nog even:

(IBAN) NL90 TRIO 0320 4159 96

ten name van Schola Cantorum Karolus Magnus.

Let op: het woord 'Vrienden' is uit de tenaamstelling verdwenen. Dat woord moet u dus niet meer gebruiken als u een donatie doet.

Bij de Rabobank hadden we vele jaren een incassosysteem in gebruik. Elk jaar in september incasseerde de penningmeester de donaties van de mensen die ons daartoe gemachtigd hadden. Dat kan nu niet meer. U maakt tegenwoordig zelf uw donatie aan ons over.

Tip: geef uw bank opdracht tot een periodieke overboeking aan de Schola. Dan kunt u het niet meer vergeten. En wij hoeven niet meer achter uw handtekening aan te jagen.

Hartelijk dank voor uw bijdragen! Mede daardoor kan de Schola haar missie blijven volbrengen op het niveau dat u van ons gewend bent.

André Weel, penningmeester